

# EKONOMSKA IN MONETARNA UNIJA

Avtor:  
**Primož ŠITUM 4. letnik**

Mentor:  
Saša MIKIĆ

# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

Evropska monetarna unija je leta 2002 v dvanajstih članicah EU vzpostavila novo skupno valuto imenovano evro in dokončno zamenjala nacionalne valute držav. Območje Evra predstavljajo države članice, ki so uvedle evro kot samostojno valuto, se odrekle lastne monetarne in fiskalne politike.



# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

Ena valuta pomeni večjo povezanost EU, predstavlja najmočnejši simbol evropskega povezovanja.

Evro se je uveljavil ne le kot močna in stabilna mednarodna valuta, je tudi simbol skupne evropske identitete, skupnih vrednot več kot 340 milijonov ljudi.

# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

- ❖ Leta 1949 ustanovijo Svet Evrope;
- ❖ 9. maja 1950 francoski zunanji minister Robert Shuman predstavi zamisel o združitvi nemškega in francoskega gospodarstva, kar bi Evropi zagotovilo mir;
- ❖ 18. aprila 1951 šest evropskih držav podpiše pogodbo v Parizu o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo (ESPJ);
- ❖ 25. marca 1957, Rimska pogodba (EGS). Vzpostavitev skupnega trga in oblikovanje ekonomskih politik. Z drugo pogodbo se ustanovi Evropska skupnost za atomsko energijo (Euratom).



# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

- ❖ Prvi pomembnejši amandma k EGS, je Enotni evropski akt, ki stopi v veljavo 1. 7. 1987. Odločanje s kvalificirano večino. Učinkovitejša vzpostavitvi skupnega notranjega trga, ki bi naj postal prostor brez notranjih meja;
- ❖ Težave za skupni enotni trg predstavljajo monetarne prepreke, vsaka država svojo valuto;
- ❖ Decembra 1991, razdelitev integracije na dva dela. EGS se preimenuje v Evropsko skupnost. Širitev na socialno in monetarno politiko. Ustanovitev politične unije (sodstvo, notranje zadeve, skupna zunanja in varnostna politika).

# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

- ❖ Odločitev za oblikovanje ekonomske in monetarne unije (EMU) je sprejel Evropski svet, pozneje je bila vključena v Pogodbo o Evropski uniji;
- ❖ Sporazum o Evropski uniji (*Maastrichtska pogodba*), podpisana 7. februarja 1992, je formalna podlaga za nastanek evra in monetarne unije;
- ❖ Proces EMU je potekal v treh fazah:
  - ✓ Prva faza od julija 1990 do 31. decembra 1993. Države odstranijo ovire za prost pretoka kapitala in zagotovijo popolno liberalizacijo kapitalskih tokov;

# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

- ❖ Proces EMU je potekal v treh fazah:
  - ✓ Ustanovljen Evropski monetarni institut (EMI), predhodnik Evropske centralne banke (ECB). Krepitev sodelovanja med centralnimi bankami, koordinacija monetarnih politik in uvedba skupne valute. Proces trajal od 1. januarja 1994 do 31. decembra 1998;
  - ✓ 1. januarja 1999 uvedba nove skupne valute evro. Prenos pristojnosti vodenja denarne politike na evrosistem. Evrosistem tvorijo ECB (ustanovljena s 1. junijem 1998) in nacionalne centralne banke (konvergenčni kriteriji).



# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

S prvim januarjem 1999 je enajst držav EU izdalo enotno valuto – evro. Do januarja 2002 je bil evro uporabljen le za elektronske transakcije. Po 1. januarja 2002 so bili uvedeni evrski bankovci in kovanci.

EU je od 1. januarja 1999 v ekonomski in monetarni uniji. Od takrat vse države članice EU sodelujejo v EMU, tudi če še niso vstopile v območje evra in prevzele evra kot skupne valute.



# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE



# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

Da članica EU uvede evro, mora izpolniti konvergenčna, maastrichtska merila:

- ❖ Nizka stopnja inflacije;
- ❖ Nizka stopnja obrestnih mer;
- ❖ Stabilni tečaji valut;
  
- ❖ Vzdržni položaj javnih financ:
  - ✓ javno-finančni primanjkljaj ne sme presegati 3 % BDP;
  - ✓ javnofinančni primanjkljaj in javni dolg, ne sme presegati 60 % BDP.

# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

Pet kriterijev, se nanaša na doseganje nizke stopnje inflacije, dolgoročnih obrestnih mer ter stabilnosti deviznih tečajev, vzdržnih javnih financ glede javnofinančnega primanjkljaja in javnega dolga. Prvi trije so monetarni, zadnja dva pa fiskalna kriterija.

Osnovni namen je: določiti merila za vstop v evro območje, omogočiti selekcijo med državami kandidatkami pri vstopu v evro območje in zagotavljati stabilnost evra.



# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

Do **INFLACIJE** pride, če se cene vseh izdelkov in storitev na splošno zvišajo, ne le cene posameznih artiklov. To pomeni, da lahko danes za 1 € kupite manj kot včeraj. Inflacija **zmanjšuje vrednost valute skozi čas.**

Vsi izdelki in storitve, ki jih gospodinjstva trošijo med letom, so zajeti v **»košarici«**. Vsak izdelek ali storitev ima ceno, ki se lahko spreminja. Medletna stopnja inflacije je cena skupne košarice v določenem mesecu v primerjavi s ceno v istem mesecu pred enim letom.

# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

Nakupljene količine v baznem letu	Cena (bazno leto)		Cena (1 leto kasneje)		Cena (2 leti kasneje)	
	na enoto	skupaj	na enoto	skupaj	na enoto	skupaj
150 štruc kruha	1,50 €	225 €	1,30 €	195 €	1,60 €	240 €
100 skodelic kave	2,40 €	240 €	2,40 €	240 €	2,15 €	215 €
12 striženj las	20,00 €	240 €	22,00 €	264 €	23,00 €	276 €
1 zimska jakna	145,00 €	145 €	176,00 €	176 €	160,00 €	160 €
Skupni znesek košarice		850 €		875 €		891 €
Indeks cen		100,0		102,9		104,8
Stopnja inflacije				2,9%		1,8%

# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

V euroobmočju se inflacija cen življenjskih potrebščin meri s »harmoniziranim indeksom cen življenjskih potrebščin« (HICP). Vse države v EU uporabljajo enako metodologijo in je mogoče opdatke medsebojno primerjati.

## Izračunavanje indeksa HICP:

- ❖ Zbiranje cen;
- ❖ Določanje uteži posameznih skupin;
- ❖ Določanje uteži posameznih držav.

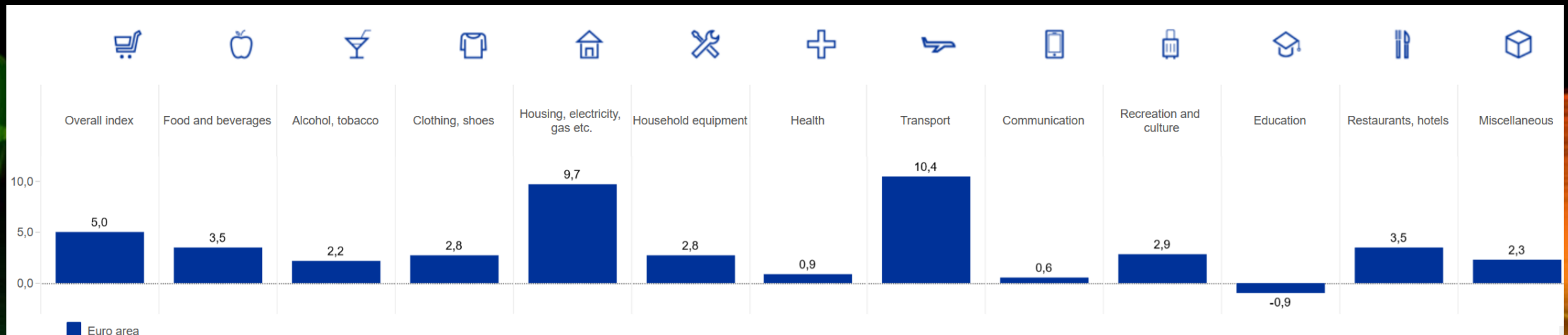
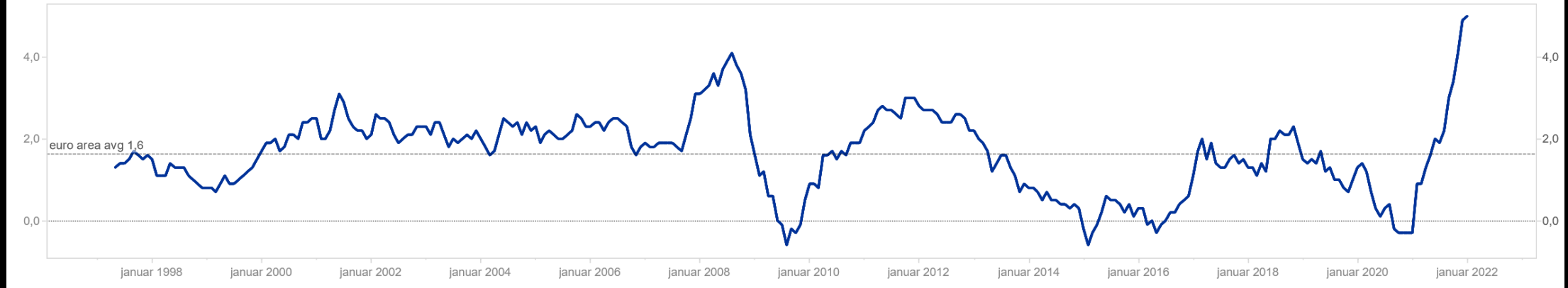
HICP inflacijska stopnja: December 2021.





# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

HICP inflation rate - Overall index  
Euro area



# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

Kaj določa zaznavanje inflacije med posamezniki?

- ❖ Zvišanje cen pritegne več pozornosti kot stabilne ali padajoče cene;
- ❖ Pogosti nakupi iz denarnice so bolj opazni;
- ❖ Redkejši nakupi in direktne obremenitve so manj opazni;
- ❖ »Osebna« inflacija;
- ❖ Stopnje inflacije so letne, naš spomin pa sega dlje;
- ❖ Spremembe cen in spremembe kakovosti.

# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

Leta 1995 so v Madridu nov evropski denar poimenovali evro. Uradna kratica za evro je EUR in se uporablja v poslovnem, finančnem in trgovinskem okolju.

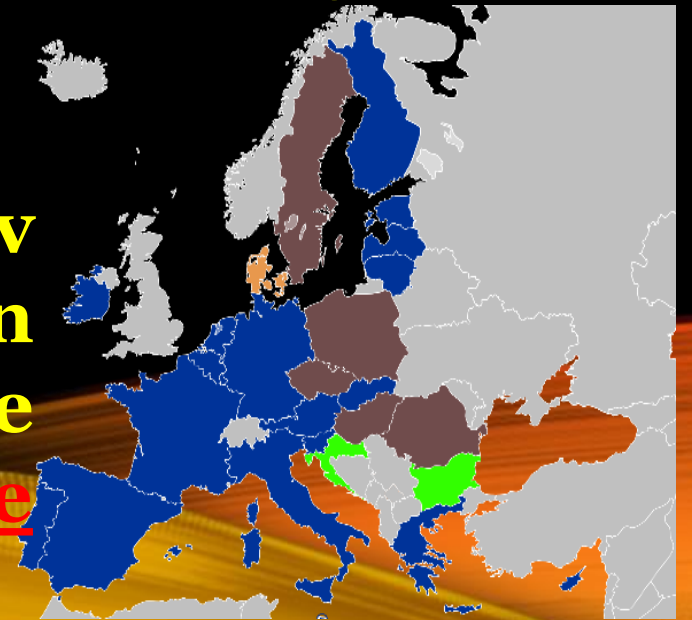
Uradni grafični simbol je €. Oblika spominja na grško črko epsilon, kar se navezuje na Staro Grčijo kot zibelko evropske civilizacije ter na prvo črko besede Evropa. Dve vodoravni in vzporedni črti predstavljata stabilnost skupne valute.



# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

Vse države članice EU so del ekonomske in monetarne unije (EMU), le **19** izmed njih pa je svojo nacionalno valuto zamenjalo za enotno valuto in tvorijo evrsko območje.

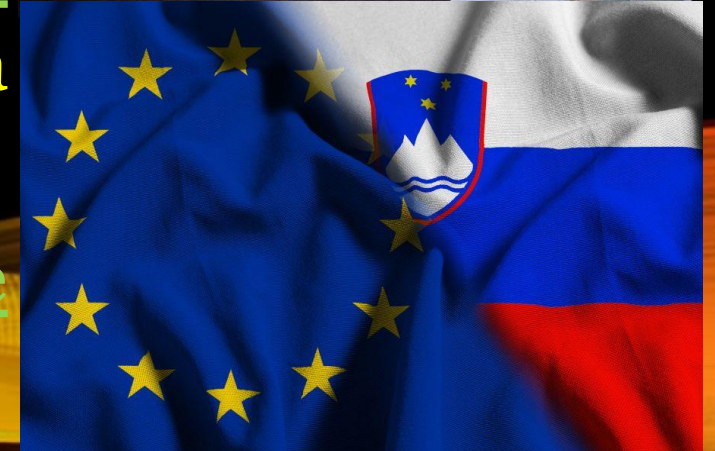
Poleg tega je evro, denarna enota tudi v državicah Andora, San Marino, Vatikan in Monako, ki so pred uvedbo evra de facto, če že ne uradno, uporabljale denarne enote večjih sosednjih držav.



# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

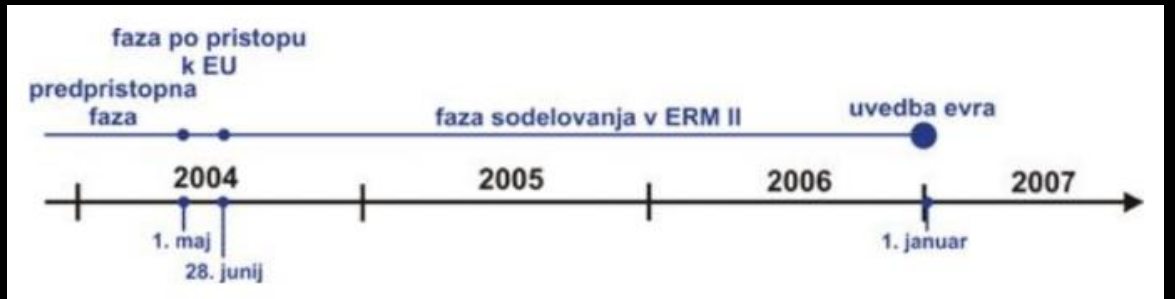
Razlogi za Uvedbo Evra v Sloveniji in pozitivna predvidevanja BS pri uvedbi evra so bili:

- ❖ Slovenija je majhno denarno območje;
- ❖ Pozitivne izkušnje z uspešno zamenjavo jugoslovanskih dinarjev v bone, ter leta 1992 bone v slovenske tolarje;
- ❖ Slovenija je pridobila pozitivno mnenje v Konvergenčnem poročilu.



# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

## Faze uvedbe Eura v Sloveniji.



Slovenija je uvedla evro po scenariju »velikega poka« 1. januarja 2007, ko je nastopil v veljavo tečaj zamenjave med tolarjem in evrom in je znašal, 1 EUR = 239,640 SIT.



# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

Denarna ali monetarna politika je tisti del ekonomske politike, ki jo neposredno izvaja centralna banka. Njen glavni cilj je upravljanje količine denarja v obtoku, upravljanje kreditov in bančnega sektorja.

Fiskalna politika omogoča državi, da preko razporejanja proračunskih prihodkov in odhodkov vpliva na gospodarstvo. S kombinacijo fiskalnih instrumentov lahko država vpliva na doseganje makroekonomskih ciljev.

# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

Četudi bi v Sloveniji menili, da je izguba nacionalne monetarne suverenosti prevelika, to ne bi vplivalo na dejstvo, da se Slovenija preprosto mora vključiti v EMU, kajti obveznost vstopa izhaja iz članstva v EU, katere kriteriji zahtevajo sposobnost prevzeti vse obveznosti, vključno s pripadnostjo ciljem politične, ekonomske in monetarne unije.

# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

Na splošno velja, da je za manjše države vključevanje v skupno valutno območje koristnejše, saj je denarna politika večjih valutnih območjih bolj učinkovita, običajno pa je večja tudi kredibilnost velikih centralnih bank, kar Sloveniji nedvomno prinaša koristi.



# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

Mikroekonomski razlogi vključevanja v enotno valutno območje temeljijo na predpostavki, da so prihranki zaradi uporabe skupne valute večji od enkratnih stroškov prehoda na skupno valuto. Med najpomembnejše prihranke štejemo:

- ❖ Zmanjšanje transakcijskih stroškov (*nakazila*);
- ❖ Zmanjšanje informacijskih stroškov;
- ❖ Povečani konkurenčni pritiski na zniževanje cen zaradi večje transparentnosti (*preglednost cen, konkurence*);
- ❖ Znižanje stroškov menjave;
- ❖ Prebivalstvo je dobilo denarno, valutno gotovost.

# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

Prednosti na makroekonomskem področju se kažejo v:

- ❖ Boljšem upravljanju tečajnih rezerv;
- ❖ Znižanju obrestnih mer;
- ❖ Obvladovanju proračunskih sredstev;
- ❖ Na zaposlovanje;
- ❖ Zmanjševanje tveganj dolgoročnih vlaganj.

# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

Pri trgovski menjavi je očitno stabiliziranje uvoznih cen in prednost produktov izvedenih po evropskih standardih.

V geopolitičnem prostoru imamo večjo prepoznavnost v mednarodnih poslih in možnost sodelovanja pri upravljanju mednarodnega denarnega sistema.

Prednost je odprava nihanj in tveganj deviznega tečaja med državami članicami imamo stabilnejše okolje za podjetja, ki uvažajo in izvažajo.



# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

## Glavne prednosti vključitve Slovenije v EMU, so:

- ❖ Zmanjšanje izpostavljenosti valutnim tveganjem zaradi trajno fiksne deviznega tečaja;
- ❖ Zmanjšanje transakcijskih stroškov;
- ❖ Nižja inflacija;
- ❖ Nižje obrestne mere;
- ❖ Monetarna stabilnost;
- ❖ Večje naložbe in gospodarska rast.

# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

## Glavne slabosti vključitve Slovenije v EMU, so:

- ❖ Izguba nacionalne valute;
- ❖ Izguba monetarne avtonomije;
- ❖ Izguba deviznega tečaja kot instrumenta za uravnavanje mednarodne konkurenčnosti gospodarstva.

# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

»Alea iacta est« - kocka je padla.

Odločitev je bila sprejeta v Nizozemskem mestu Maastricht, kjer je bila podpisana pogodba o EU. Zdajšnji proces graditve EU ima nekaj podobnosti z zgodovinskimi graditvami različnih imperijev na Evropskem kontinentu, odločilna razlika pa je v načinu graditve unije.

Z enotno evropsko valuto evropske države in narodi dokazujejo skupno voljo in zgodovinski gospodarski interes za razvoj, napredek ter blaginjo.



# NASTANEK EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

Slovenija je v primerjavi s članicami EMU majhno gospodarstvo, povezano z gospodarskimi tokovi EU. Ekonomske koristi in prednosti za gospodarsko rast in prebivalstvo ob uvedbi enotne valute evro, odtehtajo izgubo vodenja lastne monetarne in fiskalne politike.

Z uvedbo evra se je povečala odgovornost Slovenije za vzdrževanje konkurenčnosti na skupnem evropskem trgu, v ohranjanju makroekonomske stabilnosti, ekonomske rasti in zaposlenosti.

# VIRI

## Bibliografija

1. **Brataševc, M. (2000). Evro in slovenska podjetja. Ljubljana: Open Society Institute-Slovenia;**
2. **Fujs, K. (2001). Primer Grčije kot operativni kriterij za vstop v EMU. Maribor: Naše gospodarstvo;**
3. **Gros, Taygesen (1998). European monetary integration, 2nd edition. London: Longman, Harlow;**
4. **Harrop, J. (2000). The political economy of integration in the EU, 3rd edition. UK: Cheltenham;**
5. **Kramberger, P. (2005). Slovenija in EMU. Maribor: EPF;**
6. **Ješovnik, P (2000). Evropska unija: zgodovina, ustanove, politike in evropski model družbe. Koper: Visoka šola za management v Kopru;**
7. **Lavrač, V. (2000). Slovenija in skupna evropska monetarna politika po vstopu Slovenije v EU in v EMU. Ljubljana: Inštitut za ekonomska raziskovanja;**
8. **Lavrač, V. (2007). Slovenska pot do prevzema Evra. Ljubljana. Inštitut za ekonomska raziskovanja;**
9. **Mrak, M. (2002). Mednarodne finance. Ljubljana: GV založba;**
10. **Mrak, M. (2002). Mednarodne finance. Ljubljana: GV založba;**
11. **Strašek, Žižmond. ( 1997). Ekonomska politika. Maribor: Ekonomsko poslovna fakulteta.**

# VIRI

## Spletni viri

1. Maastrichtska (konvergenčna) merila. (Online). Dostopno na URL naslovu: <http://www.evro.si/o-evru/kaj-je-evro/konvergenčni-kriteriji/index.html>;
2. (december 2020). Evro. (Online). Dostopno na URL naslovu: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Evro>;
3. Hanspeter K. Scheller (2006). Evropska centralna banka. (Online). Dostopno na URL naslovu: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ecbhistoryrolefunctions2006sl.pdf>;
4. (2022). Ekonomska in monetarna unija (EMU). (Online). Dostopno na URL naslovu: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/history/emu/html/index.sl.html>;
5. Miha Jenko, (januar 2017). Evro, deset let pozneje: prednosti so večje od pomanjkljivosti. (Online). Dostopno na URL naslovu: <https://old.delo.si/gospodarstvo/finance/evro-deset-let-pozneje-prednosti-so-vecje-od-pomanjkljivosti.html>.